

הַנְּכַסִּים לְסִעֻדַת קִבְעָה, וגנאי הוא לו אם יצטרך לעמוד מן הסעודה ולפנות (רש"י), 'שדרכי תלמידי חכמים להיות נאים בכל מעשיהם, כדי שידבקו בני אדם אליהם וילמדו תורה מהם' (רבונו פריחה).

וְאָמַר לָהּ אַרְבַּע פְּעָמִים שֶׁל עֶשְׂרָה עֶשְׂרָה אֲמוֹת, שלדעתם הליכה ארוכה יותר, מועילה יותר (רש"י). ויש סובר שאין מחלוקת בין הדעות, ושני השיעורים שוים, אלא שכל אחד אמר כלשון רבו (אור זרוע טהרת קריאת שמע, קלח).

מִשְׁנָה. הָרַס כָּרִי לְתֵן בֵּין פְּצִים לְחֶבְרוֹ, שכשמסדרים שורה של קורות על הארץ ויש חלל ביניהם, נותנים ביניהם חרס כדי שלא יתעקמו (רש"י), או כאשר מסדרים עצים שאינם שווים בעוביים, מניחים חרסים תחת העצים הדקים שישתוו לעצים העבים (רש"י ביצה לט, א). ויש מפרש ש'פצים' היינו חצאי לבנים, שממלאים את החלל שבניהם בחרסים ואבנים קטנות (רמב"ם בפיחמ"ש). ולכל אותם פירושים, שיעורו של רבי יהודה הוא פחות משיעורי רבי מאיר ורבי יוסי, וכמבואר בגמ' לעיל (פ, א) שרבי יהודה הוא המחמיר בשיעורי הוצאת שבת (שפת אמת).

ויש שפירש, ש'פצים' היינו פסי עץ שהיו קובעים בחלונות הבתים לצניעות, וכדי שיכנס האור היו מרחיקים אותם מעט זה מזה על ידי חתיכות חרס שהיו נותנים ביניהם, וטחים אותם בטיט (רש"י ב"ב כ, ב). ולפירוש זה, שיעורו של רבי יהודה אמנם גדול יותר, אבל הוא מחמיר שיתחייב המוציא אפילו אם אין בחרס בית קיבול למים (שפת אמת).

גְּמָרָא. וּמִקָּרָא שִׁיעוּרָא דְרַבִּי מַאִיר נְפִישׁ - מתוך לשון הפסוק משמע ששיעורו של רבי מאיר גדול יותר (רש"י), אבל מתשובתו של רבי יוסי לרבי מאיר במשנה אין להוכיח כן [שהשיב לו, שבאותו הפסוק שהביא רבי מאיר כהוכחה לדבריו, נזכר גם שיעורו של קבלת מים, ולכאורה בכלי שיש בו שני שימושים, משערים בקטן], שאף אילו שיעורו של רבי יוסי היה גדול יותר, היה ניתן לפרש שכיון ששימוש של הוצאת מים מצוי יותר, הולכים אחריו [כמבואר לעיל (נח, א)] אפילו שהוא הגדול ולקולא [ורבי מאיר סבר, שאינו ראוי אלא לחתנות, ולכן על פי זה משערים] (משמרות כהונה).

פרק תשיעי - אמר רבי עקיבא

הקדמה: המשניות בחלקו הראשון של פרק תשיעי עוסקות בהבאת מקורות מפסוקים להלכות שונות. משניות אלו סודרו כאן אף שאינן שייכות לעניני שבת, אגב המשנה דלהלן (פ, א) שהביאה מקור להיתר הטיפול בברית מילה בשבת, והואיל ומשנה זו נכתבה בלשון 'מנין ל...', הובאו במשניות מקורות נוספים לדנינים בלשון 'מנין ל...' (רש"י). ויש מפרשים, שאגב שבסוף הפרק הקודם הובאו אסמכתות מפסוקים בישע'י פרק ל, המשיכה המשנה באסמכתא הנלמדת מפסוק שבאותו הפרק (תוס' ד"ה אמר), ואגב זה הובאו משניות נוספות שיש בהן אסמכתות מפסוקים (מאירי).

מִשְׁנָה. מִנֵּין לְעִבּוּדָה זְרָה שְׁמִטְמָאָה בְּמִשְׁאָה, למרות שאינו נוגע בה, ולא נטמא בטומאת 'מגע' (מאירי).

גְּמָרָא. מִי שֶׁהֵיָה בֵּיתוֹ סְמוּךְ לְעִבּוּדָה זְרָה - שאחד מכותלי ביתו היה קיר משותף לבית שיש בו עבודה זרה (ראה רש"י ורמב"ם בדעתו), שבת שיש בו עבודה זרה נחשב כ'משמשי עבודה זרה' (מאירי להלן ע"ב) שיש איסור לבנותו (ש"ך י"ד קמג, א). ויש מפרשים שהבית עצמו נעבד לעבודה זרה (ריטב"א; רש"י ע"ז מז, א), ולדעה זו בניית בית שיש בו עבודה זרה, היא סוברים שמתור, שאינו נחשב כמנהג את העבודה זרה (ב"ח י"ד קמג, א), ויש סוברים שאסור (ש"ך שם).

דְּלֵא מִקְנָה לְכוּ בְּחֶסֶף וְכוּ', וכיון שאתם נזהרים בדברים הללו, אין הכשפים יכולים להזיק לכם (רש"י כאן, ובחולין קה, ב). ויש מפרשים שבאמת הם לא נזהרו בדברים הללו, ולכן הועילה בכשפיה לאסור ספינתם, ורק על ידי אמירתם שם משמות הקודש, התיירוה, והיא סברה שהם אינם בקיאים בהסרת כשפים, אלא שמחמת שהיו נזהרים בדברים הללו לא הצליחה להזיקם (ר"י מלוניל).

כָּל שֶׁכֵּן זֵיל לְגַבִּיהַ, שעל ידי שמירה על בריאותך תוכל ללמוד יותר תורה (הערות הגר"ש אלישיב). ובלימוד בעניני רפואה הנמסרים על ידי חז"ל, מקיימים מצות תלמוד תורה [וכמו שאמר החזו"א על חשבונות המולדות שכתב הרמב"ם, שאמנם העתיקם מחכמי יון, אבל אחר שכתבם בספרו הם נעשו תורה] (אילת השחר).

בְּאוּגְנֵי כְלִים, וכשם שאין סכנה באוגני כלים, גם כשפים אין בהם (ריטב"א; קרבן נתנאל ע, בשם נכסות הגדולה א"ח סי' שיב), או שאכן יש בהם חשש כשפים, אבל אף על פי כן עדיף לקנח בהם מאשר בחרס (ב"ח א"ח ג, מג"א שיב, ד).

הֵיוּ לְפָנָיו צָרוֹר וְעֹשֵׂבִים וְכוּ', ונחלקו לענין קינוח בימות החול, שהדעה הראשונה סוברת שקינוח בצרור עדיף על קינוח בעשבים לחים, משום שעשבים עשויים לחתוך בבשרו (רש"י), ועוד, שישנם עשבים המזיקים באופן טבעי או סגולי, ואין הכל בקיאים בהם (ריטב"א; וריטב"א המיוחס לר"ן בשם הרא"ה). והדעה השנייה סוברת, שהיזק צרור שאינו חלק לגמרי ברור יותר מהיזק של עשבים (ריטב"א). ויש שפירשו, שנחלקו לענין קינוח בשבת, שהדעה הראשונה סוברת שקינוח בצרור עדיף על קינוח בעשבים לחים, משום חשש שהעשבים יתלשו, והדעה השנייה סוברת שקינוח בעשבים עדיפה, משום שאבנים הם מוקצה (רש"י בשם רבותיו), ועשבים אינם מוקצה (ריטב"א המיוחס לר"ן; אליה רבה שיב, יב, ותוספת שבת שם יא, ו-שלו, ד, המוסיף לכאור שמה שרש"י כתב 'ולא יזיזם' הכוונה שלא יתלשם), ויש סוברים, שגם עשבים הם מוקצה, אבל יקנח בהם מבלי להזיזם בידו אלא על ידי גופו, שטלטול בגופו מותר (מג"א שיב, ו, ופמ"ג שם א"א ו).

מִקְנָה בְּעֹשֵׂבִים, רכים שאינם נשברים, שאין בהם איסור של שימוש במחובר שנאסר באילנות וצמחים קשים (רש"י). או שמדובר בעשבים שגבהם פחות משלשה טפחים, שהאיסור של שימוש במחובר הוא רק בגבוהים שלשה טפחים (מאירי).

הָא בְּלָחִין הָא בִּבְשִׁין, שבעשבים לחים שאין האש שולטת בהם, יקנח, וביבשים שהאש שולטת, אל יקנח (רש"י; רמב"ם שבת כ, ה). ויש מפרשים להפך, שביבשים, שאין בהם איסור תלישה [שהם נחשבים כתלושים], יקנח, ובלחים שמשירין השיניים, אל יקנח (ע"פ ר"י מלוניל, מאירי, ומגיד משנה שם בשם הרי"ף וספר העתים). ולפירוש זה, יבשים שמקנח בהם, הכוונה שאינם יבשים לגמרי, שהרי ביבשים שנפרכים אין לקנח, כמבואר לעיל (פא, א) שאין לקנח ב'כרשיניי בבלייתא' שהם מוקצה מחמת שנפרכים ואינם ראויים לקינוח (שלטי גבורים). ■ הלהלכה היו לפניו בשבת צרור ועשבים לחים, יקנח בעשבים ואפילו הם מחוברים, שאינם מוקצה ומותר להזיזם, ובלבד שיזהר לא לתלשם. ואם העשבים יבשים, יקנח בצרור (ש"ע שיב, ה-ו, ומשנ"ב שם זי ו-ט. ובזמנו שאין רגילים לקנח בעשבים, ראה משנ"ב מהד"ו דרשו שם הע' 13).

הַנְּצַרְךָ לְפָנוֹת וְאִינוּ נִפְנָה וְכוּ', שלעולם יקדש אדם עצמו בנקיות כמה שאפשר לו (מאירי).